

NÁRODNÍ OBROZENÍ – Karel Jaromír Erben

Karel Jaromír Erben (1811-1870)

- básník, historik, sběratel lidové slovesnosti (písně, pověsti, pohádky, říkadla)
- vydavatel staročeských literárních památek, překladatel, novinář (navázal na Čelakovského, mnoho jeho záměrů a cílů překonal)
- studoval práva a filozofii, seznámil se s Fr. Palackým, s nímž pak spolupracoval
- archivář Prahy

dílo:

- vydával díla staré české literatury, např. *Sebrané spisy české* od Mistra Jana Husa, vydával i překlady starých děl ruské literatury – *Nestorův letopis ruský*, *Slovo o pluku Igorově*. Podílel se na vydání druhého dílu *Výboru z literatury české*.
- Erbenovy pohádky jsou zbaveny skoro vesměs místní a časové určenosti. Tím se liší od pohádek B. Němcové, v nichž se naopak odráží konkrétní životní prostředí a situace
- v jeho básních se opakují témata viny a trestu

Prostonárodní písně a říkadla

Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečí původních

- nedokončený soubor pohádek vydal V. Tille - pohádky Zlatovláska, Tři zlaté vlasy děda Vševeda, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Pták Ohnivák a Liška Ryška

Kytice z pověstí národních (1853)

- Kytice měla posilovat víru v lepší budoucnost národa
- Přínos do literatury spočívá ve dvou základních ohledech sbírky:
- v její promyšlené komponovanosti a etičnosti

komponovanost (= předem důkladně promyšlené rozvržení básní):

- balady jsou řazené osově, zrcadlově protilehlé básně mají shodné prvky (1. a 13., 2. a 12.,...)
- Kytice + Věštkyň – aktualizace staré pověsti, návaznost na lidovou tvorbu
Poklad + Dceřina kletba – porušení základního etického vztahu matka X dítě
Lilie byla dodána později
Svatební košile + Vrba – přeměna člověka (žena ve vrbu, muž v upířskou duši)
Polednice + Vodník – hlavní postavou je nadpřirozená bytost, která zasahuje do lidských vztahů
Zlatý kolovrat + Záhořovo lože – vina a její vykoupení, důležitost pokání
Štědrý den + Holoubek – založeny na lásce a smrti

etičnost:

- osud rozhoduje pouze v básních Štědrý den a Věštkyň, ve všech ostatních jsou porušeny základní mezilidské vztahy
- vinna je vždy konkrétní osoba, která porušila mezilidské vztahy (přičemž Erben považuje za nejuzší a nejzákladnější vztah matky k dítěti – matky trestá obzvláště krutě)
- druhy konfliktů: člověk X příroda, člověk X společnost, matka X dítě, žena X muž
- trestán je výjimečný jedinec → jedinečnost je nežádoucí